

Kwaliteitskader voor jeugdhulporganisaties die gespecialiseerde opvang en hulp bieden aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel

Dit kwaliteitskader voor jeugdhulporganisaties die gespecialiseerde opvang en hulp bieden aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel is gebaseerd op de kernelementen uit het actieplan 'Hun verleden is niet hun toekomst' (2014). Het kwaliteitskader levert een bijdrage aan de optimalisering van de opvang van en hulp aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel.

Kernelementen voor opvang en hulp

Dit kwaliteitskader voor jeugdhulporganisaties die gespecialiseerde opvang en hulp bieden aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel is gebaseerd op het actieplan 'Hun verleden is niet hun toekomst' (2014), opgesteld door de cie. Azough. In dit actieplan is een aantal kernelementen geformuleerd die cruciaal zijn voor de opvang en behandeling van slachtoffers van loverboys. Deze bouwen voort op de werkzame factoren die in de onderzoeksliteratuur naar voren komen en zijn daarnaast gebaseerd op ervaringen uit de praktijk.

De commissie heeft aangegeven dat de kernelementen in samenhang moeten worden ingezet. Hiermee ontstaat een adequaat gendersensitief en probleem-specifiek aanbod op maat Samenwerking met politie en justitie en benutting van expertise rond mensenhandel vormen hierbij een vanzelfsprekend onderdeel. De kernelementen versterken elkaar en vormen een concreet handvat voor organisaties om hun hulpaanbod voor slachtoffers van loverboys/mensenhandel vorm te geven. Hiermee worden volgens de commissie de beste voorwaarden gecreëerd voor het slagen van de behandeling en het voorkomen van revictimisatie.

Doel

Het kwaliteitskader levert een bijdrage aan de optimalisering van de opvang van en hulp aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel:

- Het biedt in de eerste plaats handvatten voor organisaties die de opvang van en hulp aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel (willen) vormgeven. Dit stimuleert de (verdere) ontwikkeling en (interne) kwaliteitsborging van het aanbod in het kwaliteitsmanagementsysteem.
- Daarnaast biedt het handvatten aan samenwerkingspartners om na te gaan of een organisatie het gewenste hulpaanbod aan slachtoffers kan bieden.
- Tot slot biedt het de Inspectie Jeugdzorg handvatten om een toetsingskader vorm te geven. Dit kan worden gebruikt bij het toetsen van de kwaliteit van het aanbod van organisaties die gespecialiseerde hulp bieden aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel.

Opzet

Het kwaliteitskader dat op basis van de kernelementen van de cie. Azough is uitgewerkt, bestaat uit drie onderdelen.

1 **Basale kernelementen gespecialiseerde opvang en hulp.**

Deze vormen het fundament. Het gaat om:

- Homogene groepssamenstelling.
- Genderspecifieke aanpak.
- Samenwerking politie en justitie.
- Expertise medewerkers.

2 **Algemene kernelementen gespecialiseerde opvang en hulp.**

Deze zijn van belang bij iedere vorm van opvang en hulp in de zorg voor jeugd. Bij de hulp aan slachtoffers van loverboys/mensenhandel dienen ze specifiek en op maat te worden ingezet. Het gaat om:

- Veiligheid centraal.
- Positief pedagogisch basisklimaat.
- Duidelijke fasering.
- Hulpverleningsplan op basis van een probleem-, risico-, behoeften- en krachtenanalyse.
- Betrekken ouders en sociaal netwerk.
- Aandacht voor onderwijs en toekomstige leefsituatie.
- Ketensamenwerking en nazorg.
- Melding bij CoMensha.

3 **Specifieke kernelementen gespecialiseerde opvang en hulp.**

Deze zijn gericht op problemen die specifiek bij slachtoffers van loverboys/mensenhandel een rol spelen en daarom altijd aandacht behoeven.

Het gaat om:

- Inzet acute medische zorg.
- Aandacht voor traumawerking.
- Vergroting eigenwaarde en zelfbepaling.
- Aandacht voor gezonde relaties, seksualiteit en intimiteit.

Per kernelement zijn de aanbevelingen uit het actieplan van de cie. Azough voor opvang en behandeling weergegeven. Hierop aansluitend zijn kwaliteitscriteria voor de organisatie en indicatoren op cliëntniveau geformuleerd. Dit maakt het mogelijk te toetsen of en hoe het kernelement in de praktijk wordt toegepast.

Concretisering

De kernelementen en bijbehorende kwaliteitscriteria en indicatoren zijn op hoofdlijnen beschreven. Op dit moment werken diverse organisaties in de zorg voor jeugd aan de beschrijving en onderbouwing van hun hulpaanbod voor meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel. De producten die dit oplevert bieden verdere aanknopingspunten voor de concretisering van de kwaliteitscriteria en indicatoren.

Het kwaliteitskader

1. Basale kernelementen

Onderstaande kernelementen vormen het fundament. Het betreft de meest basale elementen die gezamenlijk de organisatorische en inhoudelijke hoofdkenmerken vormen van het hulpaanbod aan meisjesslachtoffers van loverboys/mensenhandel.

1.1 Homogene groepssamenstelling

Aanbeveling commissie Azough: *“Een homogene groepssamenstelling (meisjes met aan seksueel misbruik gerelateerde problematiek, eerge-relateerd geweld, slachtofferschap grensoverschrijdend seksueel gedrag en/of slachtoffers van loverboys) biedt de meest optimale context voor veiligheid en behandeling van het meisje. De aanpak maakt het in principe mogelijk om voldoende focus te hebben op de specifieke problemen”.*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- In het opnamebeleid van de organisatie is opgenomen dat de opvang van meisjes met loverboy/mensenhandelproblematiek in een homogeen samengestelde groep met genderspecifieke problematiek het uitgangspunt vormt.
- In het opnamebeleid van de organisatie is opgenomen dat, indien er specifieke indicaties zijn, kan worden afgeweken van plaatsing in een homogeen samengestelde groep met genderspecifieke problematiek, vooropgezet dat er binnen de organisatie een keuzemogelijkheid voor een homogene groep is.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje is de argumentatie voor plaatsing in de homogeen of niet-homogeen samengestelde groep opgenomen.

1.2 Gendersensitieve aanpak

Aanbeveling commissie Azough: *“De opvang en behandeling vindt bij voorkeur plaats binnen een setting waar vanuit een gendersensitieve aanpak wordt gewerkt. Aansluiting bij de behoefte en beleving van het meisje staat hierin centraal. Daarnaast dient er expliciet en doorlopend aandacht te zijn voor de socialisatie van het meisje, de rollenpatronen en machtsverhoudingen die hierbij een rol spelen en voor (culturele) diversiteit. Binnen deze context worden de andere kernelementen verweven die specifiek gerelateerd zijn aan de (gevolgen van) loverboy/mensenhandel-problematiek. De combinatie van gendersensitieve en probleemspecifieke kernelementen is cruciaal bij de behandeling van slachtoffers.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft de gendersensitieve aanpak en de manier waarop deze in het dagelijks contact door de professionals met de meisjes wordt vorm gegeven, geconcretiseerd en schriftelijk vastgelegd.
- De organisaties heeft de gendersensitieve aanpak in de praktijk geïmplementeerd.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje is opgenomen hoe de gendersensitieve aanpak in het hulpverleningsplan van het meisje is geconcretiseerd, blijkend uit de doelen en werkpunten die hieraan gerelateerd zijn.

1.3 Samenwerking politie en justitie

Aanbeveling commissie Azough: *“Er vindt intensieve samenwerking plaats met politie en justitie Om te beginnen is er casusoverleg waarbij ketenpartners vanuit justitie, politie, jeugdzorg en lokale jeugdhulp samenwerken rond de signalering, bescherming en behandeling van (vermoedelijke) loverboy/mensenhandelslachtoffers. Deze ketensamenwerking is tevens nodig om het (regionale) netwerk van (vermoedelijke) slachtoffers in kaart te brengen. Bij de opvang en behandeling van slachtoffers vindt samenwerking plaats in het kader van het opstellen van een netwerkanalyse, het bevorderen van aangiftebereidheid van slachtoffers en het opsporen van daders. Overlegtafels en specifiek ingerichte verhoorkamers kunnen hierbij een rol spelen.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft samenwerkingsafspraken met politie en justitie gemaakt op basis van aandachtspunten uit de handreiking 'Samenwerking met politie en justitie bij (vermoedens van) loverboy/mensenhandel-problematiek in de zorg voor jeugd'.
- De samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd in een convenant met de lokale politie waarin de volgende thema's zijn vastgelegd en geconcretiseerd: contact leggen en opbouwen van vertrouwen; netwerkanalyse; samenwerking bij vermissing of onttrekking van het meisje; bevorderen veiligheid; bevorderen aangiftebereidheid; opsporen van daders.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje is opgenomen hoe de samenwerking met politie en justitie als onderdeel van de hulp plaats heeft gevonden.
-

1.4 Expertise medewerkers

Aanbeveling commissie Azough: *“Het werken met de doelgroep vraagt om specifieke expertise van de behandelaars. Deze is in elk geval aanwezig binnen een specialistische setting. Bij opvang en behandeling in een generalistische setting, waar deze specialistische kennis niet altijd beschikbaar is, dient gebruik gemaakt te worden van deze expertise.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft in het aannamebeleid van nieuw personeel uitgewerkt hoe de benodigde expertise van nieuwe medewerkers in het werken met meisjes met loverboy/mensenhandelproblematiek wordt geborgd.
- De organisatie heeft in het intern opleidingsbeleid geborgd hoe de expertise van personeel wordt onderhouden en doorontwikkeld.

Indicatoren (op professional niveau)

- In het personeelsdossier van de medewerker zijn de gevolgde (geaccrediteerde) scholingen die relevant zijn voor het werken met slachtoffers van loverboys/mensenhandel opgenomen.
-

2. Algemene kernelementen

Onderstaande kernelementen zijn van belang bij iedere vorm van opvang en behandeling in de zorg voor jeugd. Bij de hulp aan slachtoffers van loverboys/mensenhandel dienen ze specifiek en op maat te worden ingezet.

2.1 Veiligheid centraal

Aanbeveling commissie Azough: *“Boven alles is sprake van een veilige woonsituatie voor het meisje. Dit betekent dat een grondige veiligheidsanalyse plaatsvindt waarbij het streven is dat het misbruik zich zowel binnen als buiten de instelling niet herhaalt. Er is zowel aandacht voor de fysieke als voor de mentale veiligheid: het meisje moet zich veilig voelen (ervaren veiligheid) en veilig zijn. Soms betekent dit dat ze moet worden geplaatst in een andere regio of dat ze tijdelijk naar een gesloten setting gaat. Ook dient er aandacht te zijn voor riskant gebruik van internet en sociale media. Afspraken met ouders horen hierbij. Ook samenwerking met de politie in het kader van opsporing en het doen van aangifte maken hier deel van uit. Er is veel aandacht voor (potentieel) wegloupedrag en het voorkomen daarvan. De organisatie laat hierbij haar verantwoordelijkheid voor het meisje zien en zet zich in geval van wegloupen, in samenwerking met de politie, actief in om het meisje te vinden. Het taxeren van de veiligheid vindt bij voorkeur plaats aan de hand van een gestructureerd taxatie-instrument, onder verantwoordelijkheid van de behandelcoördinator.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft een keuze gemaakt voor een methode van veiligheidsanalyse en veiligheidsplanning die wordt ingezet bij de start van en tijdens de hulp gericht op het stoppen van het misbruik van het meisje. De methode is uitgewerkt in een protocol.
- De organisatie heeft een algemeen veiligheidsbeleid voor medewerkers en cliënten vastgesteld.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- Bij de start van de hulp aan het meisje is aan de hand van een gestructureerd taxatie-instrument een veiligheidsanalyse gemaakt.
  - Op basis van de veiligheidsanalyse is een veiligheidsplan gemaakt waarin aandacht is voor het risicovolle vriendennetwerk van het meisje, riskant gebruik van internet en media, (potentieel) wegloupedrag, contact met ouders en samenwerking met politie en justitie.
  - Op basis van de veiligheidsanalyse en het veiligheidsplan is een inschatting gemaakt van de veiligheid van de medewerkers en overige cliënten in de organisatie.
  - Taxeren van de veiligheid, het maken van een veiligheidsplan en de veiligheidsinschatting vinden plaats onder verantwoordelijkheid van een daartoe bevoegd professional.
  - De uitkomsten van de veiligheidsanalyse en het opgestelde veiligheidsplan zijn opgenomen in het zorgdossier van het meisje.
-

2.2 Positief pedagogisch basisklimaat

Aanbeveling commissie Azough: *“De behandeling is gebaseerd op respectvolle bejegening enerzijds en duidelijke sturing anderzijds. De behandelaars zijn kritisch over het gedrag maar respectvol en positief over de persoon. Ze laten zien dat ze onvoorwaardelijk voor het meisje kiezen en bieden haar een positief perspectief. Er is een lerend klimaat waarbij zo nodig ook duidelijke begrenzing plaatsvindt. De aanpak is aantrekkelijk en biedt een tegenwicht voor de aandacht die het meisje van de loverboy kreeg: het is aantrekkelijker om te blijven dan om te gaan.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft in zorgvisie en -beleid vastgelegd hoe de elementen van een positief pedagogisch basisklimaat (respectvolle bejegening, duidelijke steun en sturing, gerichte warmte en begrenzing, onvoorwaardelijke keuze voor het meisje) in de hulpverlening worden geconcretiseerd.
- De organisatie heeft de zorgvisie en -beleid geïmplementeerd.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje is opgenomen hoe de positief pedagogische aanpak is geconcretiseerd aan de hand van de doelen en werkpunten die met het meisje zijn opgesteld.
  - Uit een hiervoor ingezet instrument blijkt een positieve waardering voor het leefklimaat.
-

2.3 Duidelijke fasering

Aanbeveling commissie Azough: *“In de eerste fase van de behandeling is er sprake van een zeer duidelijke structuur en wordt de confrontatie met risico’s binnen het netwerk geminimaliseerd of afgesloten. Het waarborgen van de veiligheid staat hierbij centraal. In deze fase wordt het gebruik van internet, sociale media en telefonie sterk beperkt. Wanneer dit wel wordt toegelaten, dan vindt dit onder toezicht plaats, zodat zich geen opening aandient voor de loverboy/mensenhandelaar. Het contact met het netwerk wordt stapsgewijs weer opgebouwd, waarbij in de latere fase van de behandeling sprake is van een grotere zelfstandigheid en mogelijkheden om te oefenen. In de fasering wordt ook het contact met jongens meegenomen. De vraag is wanneer het meisje hieraan toe is, dit wordt op maat bekeken. Indien de behandeling ambulant plaatsvindt, is eveneens sprake van een duidelijke fasering, met aandacht voor veiligheid, gezondheid, verwerking en de opbouw van contacten.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft de fasering van de hulp in haar zorgvisie en -beleid vastgelegd. Hierin is opgenomen dat de eerste fase van de hulp veel structuur kent, waarbij sprake is van een geleidelijke toename van zelfstandigheid, experimenteer ruimte en contact met leeftijdgenoten en geleidelijke afname van toezicht.
- De organisatie heeft haar zorgvisie en -beleid geïmplementeerd.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje is de planning van de hulp met een fasering opgenomen.
-

2.4 Hulpverleningsplan op basis van een probleem-, risico-, behoeften- en krachtenanalyse

Aanbeveling commissie Azough: *“De behandeling wordt vormgegeven vanuit een grondige probleem- en risicoanalyse. Ook wordt nagegaan wat de behoeften zijn van het meisje en waar haar krachten liggen. Hierbij wordt breed gekeken naar de onderwijscarrière en het sociaal netwerk van het meisje, inclusief risicovolle contacten en locaties. Op basis hiervan wordt een behandelplan op maat gemaakt. Hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan het misbruik (omstandigheden, aard, frequentie), de ‘bovenliggende’ problematiek (gedragsproblemen, gebrek aan weerbaarheid), de ‘onderliggende’ problematiek (trauma’s, hechtingsproblemen) en het voorkomen van toekomstig slachtofferschap. Ter ondersteuning wordt eveneens gebruik gemaakt van gerichte taxatie-instrumenten. Deze analyse vindt multidisciplinair plaats en wordt driemaandelijks herhaald.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft een protocol opgesteld waarin staat dat tijdens de start van de hulp een grondige probleem-, risico-, behoeften- en krachtenanalyse met het meisje wordt uitgevoerd op basis waarvan een hulpverleningsplan wordt geschreven. Dit plan wordt regelmatig bijgesteld. In de analyse wordt zowel aandacht besteed aan de bovenliggende problematiek (gedragsproblemen, gebrek aan weerbaarheid) en de onderliggende problematiek (trauma’s, hechtingsproblemen).
- De organisatie heeft een keuze gemaakt voor instrumenten die bij de analyse worden ingezet.
- De organisatie heeft in beleid vastgelegd dat de analyse wordt uitgevoerd onder regie van en het hulpverleningsplan wordt vastgesteld door een daartoe bevoegde professional.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- De probleem-, risico-, behoeften- en krachtenanalyse, het hulpverleningsplan en de bijstellingen zijn opgenomen in het zorgdossier van het meisje.

2.5 Betrekken ouders en sociaal netwerk

Aanbeveling commissie Azough: *“Ouders spelen bij de opvang en behandeling een belangrijke rol. Vaak is de relatie met de ouders verstoord, soms als gevolg van het misbruik. Dit is zeker het geval als er sprake is van eerge relateerd geweld. Daders hebben soms actief ingezet op het verstoren van de relaties met ouders en andere dierbaren. Omdat ouders en andere familieleden in principe een continue factor vormen voor het meisje, zowel tijdens de behandeling als na afloop, worden zij intensief bij de behandeling betrokken. Een uitgebreide netwerkanalyse waarin risicofactoren en krachten in kaart worden gebracht, vormt hiervoor de basis. Evidence based systeeminterventies maken integraal deel uit van de behandeling. Hierbij wordt zowel aandacht besteed aan de verwerking door de familie van het misbruik als aan manieren om hernieuwd misbruik te voorkómen. Ook het bredere netwerk wordt hierin betrokken. Indien gewenst en het meisje eraan toe is, worden relevante leden van het netwerk op de locatie uitgenodigd en bij de behandeling betrokken.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft vastgelegd welke evidence based of in de praktijk bewezen systeeminterventies worden ingezet.
- De organisatie heeft vastgelegd hoe hierbij systematische aandacht voor de verwerking door de familie van het misbruik en voor manieren om toekomstig misbruik te voorkomen wordt gerealiseerd.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje is een netwerkanalyse opgenomen waarbij risicofactoren en krachten in kaart zijn gebracht.
- In het zorgdossier van het meisje zijn doelen en voortgangsrapportages opgenomen die gericht zijn op (het herstel van) de relatie met ouders.

2.6 Aandacht voor onderwijs en toekomstige leefsituatie

Aanbeveling commissie Azough: *“Integratie in het normale leven is van belang. De behandeling moet leiden tot adequate deelname aan de samenleving. Dit betekent dat er reële eisen aan een meisje worden gesteld waarbij het onderwijs vanaf dag één wordt opgepakt. Het behalen van een diploma of startkwalificatie voor de arbeidsmarkt is hierbij van groot belang. Ook is er aandacht voor adequate vrijetijdsbesteding en, indien nodig, het opbouwen van een nieuwe woonsituatie of terugkeer naar ouders.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft in haar zorgvisie - en beleid vastgelegd dat een doel van de hulp adequate deelname aan de samenleving is waarbij onderwijs centraal staat.
- De organisatie onderhoudt structureel contact met scholen in de regio of organiseert zelf onderwijs.
- De organisatie draagt er zorg voor dat alle meisjes onderwijs volgen of zinnvolle dagbesteding hebben.
- De organisatie onderhoudt contact met lokale organisaties voor sport- en vrijetijdsbesteding en participatie. Hierbij is ook aansluiting gezocht met voorzieningen voor 18-plus meisjes.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje zijn vanaf de eerste fase van de hulp doelen opgenomen die gerelateerd zijn aan het volgen van onderwijs.
  - In zorgdossier van het meisje zijn doelen opgenomen waaruit de aandacht voor vrije tijdsbesteding en de terugkeer naar huis of het opbouwen van een nieuwe woonsituatie.
-

2.7 Ketensamenwerking en nazorg

Aanbeveling commissie Azough: *“Er vindt intensieve samenwerking plaats in de jeugdketen. Naast de samenwerking met politie en justitie (zie 1.3) is er gedurende de behandeling is er samenwerking met de jeugd-ggz. Samenwerking vindt ook plaats met de organisaties in de sector voor verstandelijk beperkten omdat loverboy/ mensenhandelproblematiek regelmatig voorkomt bij meisjes met een lichte verstandelijke beperking. Tot slot is er een doorlopende lijn tussen de behandeling en de vervolgsituatie: bij afsluiting van de behandeling wordt tijdig nazorg dan wel een vervolgaanbod ingezet. Er is veel aandacht voor warme overdracht en terug geleiding naar de nieuwe woonsituatie en de (hernieuwde) inzet van een hulpverlener in de eigen woonomgeving van het meisje, het netwerk en bijvoorbeeld een wijkagent. Gezamenlijk wordt ervoor gezorgd dat het meisje niet ‘uit beeld’ raakt. Dit geldt zowel voor minderjarigen als voor 18-plus meisjes.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft, als zij geen jeugd-ggz of jeugd-lvg aanbod heeft, een samenwerkingsovereenkomst met de jeugd-ggz in verband met traumabehandeling of andere vormen van specialistische behandeling en met een lvg-zorgaanbieder indien sprake is van een lvg-problematiek bij de doelgroep.
- De organisatie onderhoudt contact met voorzieningen die vervolgzorg bieden. Hierbij is ook aansluiting gezocht met voorzieningen voor 18-plus meisjes.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje is opgenomen hoe de ketensamenwerking en nazorg c.q. het vervolgtraject is gerealiseerd.

2.8 Melding bij CoMensha

Aanbeveling commissie Azough: *“Er vindt melding plaats bij CoMensha met behulp van het meldingsformulier van CoMensha zodat een bijdrage geleverd wordt aan een adequate registratie van aantallen en aard van (vermoedelijke) loverboy/mensenhandelslachtoffers in de zorg voor jeugd. Dit vindt alleen plaats met uitdrukkelijke toestemming van jeugdige (16+) of ouders/voogd en conform de handreiking voor melden bij CoMensha. Indien geen uitdrukkelijke toestemming wordt gegeven vindt geen melding plaats vindt bij CoMensha.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft een registratieprotocol waarvan melding bij CoMensha onderdeel uitmaakt.
- De organisatie heeft een plan van aanpak waarin is geconcretiseerd hoe het registratieprotocol in de praktijk wordt toegepast.
- De organisatie heeft een intern registratiesysteem waarin de meldingen worden bijgehouden.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- Bij melding is in het zorgdossier van het meisje een getekende toestemmingsverklaring door het meisje of de ouders opgenomen.
- Bij melding is in het zorgdossier een afschrift van het meldingsformulier opgenomen.
- Wanneer er geen melding is gedaan, is dit in het zorgdossier van het meisje beargumenteerd.

3. Specifieke kernelementen

Onderstaande kernelementen zijn gericht op de problemen die specifiek bij slachtoffers van loverboys/mensenhandel een rol spelen en daarom altijd aandacht behoeven.

3.1 Acute medische zorg

Aanbeveling commissie Azough: *“Er is aandacht voor de inzet van acute medische zorg, zoals deze bijvoorbeeld wordt geboden door de Centra voor Seksueel Geweld. Deze spelen een rol bij het geven van medicatie, het handelen bij eventuele zwangerschap en eerste hulp. Dit kan ook nodig zijn als het meisje tussentijds is weggelopen.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft de criteria voor de inzet van medische zorg bij de start van de hulp ('top-teenonderzoek') opgenomen in een protocol. Hierin wordt ingegaan op het geven van medicatie, het controleren op SOA's, het handelen bij evt. zwangerschap, het bieden van eerste hulp en de inzet bij evt. tussentijds weglopen van het meisje.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In het zorgdossier van het meisje zijn de afwegingen over het al dan niet inzetten van medische zorg bij de start van de hulp en bij tussentijds weglopen en de resultaten hiervan voor zover gedeeld, opgenomen.

3.2 Traumaverwerking

Aanbeveling commissie Azough: *“Bij de behandeling wordt aandacht besteed aan het verwerken van traumatische gebeurtenissen die gerelateerd zijn aan het slachtofferschap van een loverboy/mensenhandel. Daarnaast is ook aandacht voor de verwerking van eventuele andere traumatische ervaringen, bijvoorbeeld als gevolg van eerder seksueel misbruik. Het doel is om deze gebeurtenissen een plek te geven en om het meisje te leren om te anticiperen op bedreigende situaties. Dit is van belang om (intergenerationele overdracht van) toekomstig slachtofferschap te voorkomen. Het werken aan traumaverwerking vindt doorgaans plaats in samenwerking met de jeugd-ggz. Er worden bij voorkeur bewezen effectieve interventies ingezet, te weten Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) en Cognitieve Gedragstherapie (CGT).”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie heeft vastgelegd welke programma's beschikbaar zijn om in te zetten voor verwerking van traumatische gebeurtenissen die gerelateerd zijn aan het slachtofferschap en indien aanwezig eerdere traumatische ervaringen. Het betreft hier evidence based of in de praktijk bewezen methoden.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- De inzet en voortgang van de behandeling van trauma's is opgenomen in het zorgdossier van het meisje.

3.3 Vergroting van eigenwaarde en zelfbepaling

Aanbeveling commissie Azough: *“Slachtoffers van loverboys zijn de greep op hun eigen lichaam en leven kwijt, ze hebben een grote kwetsbaarheid en een negatief zelfbeeld. Om hun eigenwaarde en zelfbepaling te vergroten, worden weerbaarheidstrainingen ingezet en is er aandacht voor het vergroten van veerkracht en assertiviteit. Lichaamsgericht werken speelt hierbij een belangrijke rol. Ook wordt gewerkt aan de vergroting van sociale, praktische en probleemoplossingsvaardigheden en aan de cognities die hierbij een rol spelen. Hier wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van evidence based interventies.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie beschikt over interventies/programma's voor het vergroten van zelfvertrouwen, assertiviteit en probleemoplossingsvaardigheden. De interventies/programma's zijn evidence based of in de praktijk bewezen.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In de hulpdoelen en bijbehorende voortgangsrapportage zoals opgenomen in het zorgdossier van het meisje, komt de aandacht voor eigenwaarde en zelfbepaling en de wijze waarop dit is ingevuld naar voren.

3.4 Aandacht voor gezonde relaties, seksualiteit en intimiteit

Aanbeveling commissie Azough: *“Er is aandacht voor gezonde relaties, seksualiteit en intimiteit. Het werken aan deze thema’s vindt plaats middels psycho-educatie, voorlichting over het omgaan met seksualiteit, risicovolle contacten en het opbouwen van gezonde relaties. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van lichaamsgerichte therapievormen. Daarnaast is ruim aandacht voor het opbouwen en versterken van positieve en gezonde contacten met leeftijdgenoten en de familieleden. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van ervaringsdeskundigheid van andere slachtoffers. Het contact met jongens wordt stapsgewijs opgebouwd, als het meisje het aankan en de veiligheid gewaarborgd kan worden.”*

Kwaliteitscriteria (op organisatieniveau)

- De organisatie beschikt over interventies/programma's voor gezonde relaties, seksualiteit en intimiteit. Het betreft hier bij voorkeur evidence based of in de praktijk bewezen programma's voor psycho-educatie, voorlichting en lichaamsgerichte therapie.

Indicatoren (op cliëntniveau)

- In de hulpdoelen en bijbehorende voortgangsrapportage zoals opgenomen in het zorgdossier van het meisje, komt de aandacht voor gezonde relaties, seksualiteit en intimiteit en de wijze waarop dit is ingevuld naar voren.

© 2015 Nederlands Jeugdinstituut

Overname uit deze uitgave alleen met bronvermelding.

Commissie Aanpak meisjesslachtoffers loverboys/mensenhandel in de zorg voor jeugd (Commissie Azough). Op initiatief en met ondersteuning van Jeugdzorg Nederland. Met financiële steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Vormgeving: Punt Grafisch Ontwerp

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

T. 030 230 6344

E. info@nji.nl